

LINGVO-POETICS OF IDENTITY IN THE FRENCH LITERATURE OF THE 18TH CENTURY

The article is devoted to the study of identity problems in the French literary and philosophical discourse of the age of Enlightenment. The research allowed establishing the basic vectors of identification, as well as pragmatic and linguo-poetic methods and means of their realization in fine literature.

Key words: *identity, French literature, the Age of Enlightenment, naturalness, authenticity, existentiality, objectness.*

УДК 811.131.1

Беклич О. А., асп.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ

ІНТЕРФЕРЕНЦІЯ МОВ І ДІАЛЕКТІВ У ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ ГРАЦІЇ ДЕЛЕДДИ

У статті аналізується художнє мовлення сардинської письменниці Грації Деледди на предмет лексичної інтерференції, що виявляється у наявності вкрапленнь сардинських мовних одиниць у тексті, написаному літературною італійською мовою

Ключові слова: *інтерференція, лексична інтерференція, діалектизми, діалекти, італійська мова, сардинська мова, реалії, власні назви.*

Постать Грації Деледди (1861-1936) посідає визначне місце в італійській літературі XIX-XX ст. Завдяки своїм мелодійним і колоритним творам вона у 1926 році стає першою італійською жінкою-лауреатом Нобелівської премії та другою жінкою в світі після шведської письменниці Сельми Лагерлеф, яка отримала цю премію. Письменниця значну частину свого життя провела на острові Сардинія, а отже, володіла, окрім італійської, ще й сардинською мовою, і цей білінгвізм знайшов своє відображення в її авторському стилі.

Отже, **мета** розвідки полягає у вивченні питання інтерференції мов і діалектів у творах сардинської письменниці Грації Деледди.

Об'єктом дослідження у статті є вияви лексичної інтерференції в художньому мовленні письменниці та її відтворення в українських перекладах.

Матеріал дослідження склали три романи Грації Деледди – «Плющ» (1908) у перекладі Л. Пахаревського, «Лихим шляхом» (1896) у перекладі Н. Кибальчич, «Тростини на вітрі» (1913) у перекладі В. Шовкуна, а також збірка «Сардинські оповідання» (1894).

Новизна дослідження полягає у виявленні явища інтерференції італійської та сардинської мов у творах Грації Деледди та її відтворення в українському перекладі.

Інтерференція в мовознавчій сфері по-різному трактується дослідниками. В нашій статті ми використовуємо визначення Ю. О. Жлуктенка, на думку якого інтерференція – це «всі зміни в структурі мови, а також у значеннях, властивостях, що виникають внаслідок взаємодії з мовою, що знаходиться з нею у контактному зв'язку» [4, с. 61]. Інтерференція тією чи іншою мірою характеризує мовлення усіх білінгвів, у свідомості яких окремі риси нерідної мови помилково підпорядковуються будові рідної мови [5].

У мові інтерференція може виявлятися на кількох рівнях. В. В. Алімов пропонує таку систему рівнів інтерференції:

- 1) фонологічний;
- 2) морфологічний;
- 3) синтаксичний;
- 4) лексичний;
- 5) семантичний [1, с. 63].

У нашій статті пропонуємо розглянути інтерференцію мов і діалектів у творчості італійської письменниці Грації Деледди, яка не вважала себе носієм італійської мови, оскільки народилася й значну частину свого життя провела на Сардинії, де спілкувалась місцевою мовою. Як результат, її мова багата на діалектизми, місцеві реалії, характерні власні назви. Важливо звернути увагу на той факт, що письменниця 1900 року переселяється до Риму і поступово починає писати чистою італійською мовою, все менше використовуючи сардинську. Свідченням є роман «Мати», опублікований 1920 року, в якому ми не знайшли прикладів вкраплень сардинської мови та її діалектів. Беручи до уваги названі характеристики мови письменниці, ми проведемо аналіз саме **лексичної** інтерференції – проникнення лексики однієї мовної системи в іншу [1] – і розглянемо особливості використання в її творах **діалектизмів, реалій, власних назв сардинського походження та включень у вигляді текстових фрагментів сардинською мовою.**

Перед тим, як перейти безпосередньо до аналізу уривків, зазначимо, що сардинська мова, яка входить до групи романських мов, має свої власні територіальні діалекти. Основних їх чотири: **кампідансько-сардинський, логудорський, галлурзький та сассарський** [див: 3]. Загалом письменниця володіла всіма чотирма діалектами [8], але, зважаючи на місце народження письменниці (м. Нуоро на півночі Сардинії), а також після аналізу лексикографічних джерел, можемо зробити висновок, що вона більшою мірою користувалася **логудорським і кампіданським** діалектами сардинської мови. Іноді про це свідчать рядки в самих творах. Прикладом тому є оповідання “La Dama Bianca” («Біла Дама») зі збірки «Сардинські оповідання», з якого ми наведемо таку цитату:

*Il bizzarro **testamento** era davvero scritto in **logudorese**, con una calligrafia antica, grossa, incerta, tuttavia leggibile, e Bellia lo lesse a voce alta, sillabando, con l'accento che gli tremolava un poco:*

Diceva così:

*«Deo, sutta-iscritta, Donna Maria Rughe M***, viuda de Don Gavinu M***, declaro de lasciare in testamentu a su nepode de sa fiza de Rosannedda R***, fiza de Rosanna R*** e de su biadu de maridu meu, su tesoro cuadu sutta s'alveru pius mannu de su buscu de*

Santu Matteu, su primu chi si aghatat a deghe passos dae su riu; e chi andet a lu reguglire sa die 20 de maiu de s'annu 1878, poite si no non bi aghattat nudda, e chi preghet pro s'anima mea, e faghat narrer missas de suffragiu.

*Donna Maria Rughe M***
viuda de Don Gavinu M***»¹ [7].*

Як бачимо, в оригіналі текст заповіту (італ. *testamento*) написаний діалектом, що його називає лексема *logudorese* (українською – по-логудорськи). Для розуміння тексту пересічним італійським читачем автор використовує посилання і внизу сторінки наводить переклад тексту літературною італійською мовою:

*¹ Io sottoscritto, Donna Maria Croce M***, vedova di Don Gavino M***, dichiaro di lasciare in testamento al nipote della figlia di Rosanredda R***, figlia di Rosanna R*** e del defunto mio marito, il tesoro nascosto sotto l'albero più grande, del bosco di San Matteo, il primo che si trova a dieci passi dal ruscello, e che vada a raccogliarlo il giorno venti maggio dell'anno 1878, perché altrimenti non troverà nulla; e che preghi per l'anima mia, e mi faccia celebrare messe di suffragio.*

*Donna Maria Croce M*** vedova di Don Gavino M*** [7].*

Цей і всі наступні приклади вкраплень діалекту в текстах пояснюються, в першу чергу, намаганням Деледди найбільш реалістично описати тогочасні події та менталітет людей.

Пропонуємо розглянути ще кілька прикладів включень у текст фрагментів сардинської мови, що часто мають вигляд **цитувань народних пісень**, і використовуються для більш яскравої передачі національного колориту. В тексті вони зазвичай виділяються графічно (курсивом), завдяки чому привертають додаткову увагу. Наведемо уривок із роману «Тростини на вітрі»:

*Su turcu non si cheret reduire,
Anzis pro gherrare est animosu,
S'arabu inferocidu est corragiosu,
Si parar pronto né cheret fuire...**

**Il turco non vuole arrendersi, – Anzi per combattere è animoso, – L'arabo inferocito è corragioso, – Si slancia pronto né vuole fuggire... [4, с. 84]*

Авторка використовує той самий прийом, наводячи переклад віршованого уривку літературною мовою, однак, як свідчить аналіз, у перекладі таке діалектне вкраплення не відтворюється і не зберігається. В цьому випадку перекладач В. Шовкун вдається до римованого перекладу, зберігши, все ж, зміст, форму і ритм. Також зберігається і виділення тексту курсивом:

*Цей турок у бою не піддається.
Стоїть, наче скеля, трупом лягає,
Араб розлютований теж не тікає,
Рубає і коле, до загину б'ється [2, с. 71]*

Для перекладача роману «Лихим шляхом» Н. Кибальчич у випадку цитування народних пісень авторкою основним прийомом є, як правило, вилучення – уривки, написані сардинською мовою, у перекладі не відтворюються взагалі, що, безумовно, призводить до втрат як змісту, так і стилю:

Anche Pietro volle cantare sotto le finestre della casa dove Sabina serviva:

Furadu m'as su coro, pili brunda... [5]

I Петро пові товаришів співамі під вікнами того будинку, де служила Сабіна [3].

Н. Кибальнич застосовує прозовий переклад як альтернативний прийом для перекладу аналогічних уривків. Зазначимо, що перекладачка вдається до такого рішення лише за наявності авторського коментаря до діалектного уривку:

Si guardarono, si strinsero la mano, poi la Madonna disse:

Barbaredda de Orzai,

Ube nos an a ponner

*No nor bidimus mai**

** Barbaredda de Orzai, /Ube nos an a ponner/No nor bidimus mai* [5]//

Вони подивили ся одна на одну, подали одна одній руку, потім Мадонна сказала: – Варварочко з Орзаї, нас розлучать і ми ніколи не побачимо ся [3].

Такий прийом допомагає зберегти зміст, не зважаючи на стильові втрати. Також треба відзначити, що переклад Н. Кибальнич, зроблений 1913 року, зберігає властиву тому періоду орфографію, зокрема правила написання зворотних дієслів і застосування літери «й». Аналогічне написання характерне також і для Л. Пахаревського.

Л. Пахаревський в перекладі роману «Плюш» у таких випадках застосовує прозовий переклад, що майже повністю віддзеркалює зміст, але при цьому втрачається форма та ритм. Діалект також не відтворюється:

*Una voce dolce e sonora cantò in lontananza una soave **battorina*** d'amore, poi s'avvicinò, risonò nel silenzio della straducola, accompagnatada un coro melanconico di voci giovanili.*

...Sos ojos, sa cara bella,

Su pili brundu dechidu!

Pro me non bi torrat mai

Cuddu reposu perdidu... [6] //

*Лазідний і дзвінкий голос десь співав ніжної **пісеньки** кохання; пісня наближала ся, бреліла вже посеред тиші вулички, під вікнами, оточений смутним хором молодих голосів. Очєнята, личко хороше й любі, біляві коси. До мене вже ніколи в світі не вернеть ся мій спокій.* [1, с. 37]

Звертаємо увагу також на лексему *battorina*, яка є варіантом логудорзької реалії *batorina*, що позначає чотирирядкову пісеньку. Для її пояснення в оригіналі автор застосовує примітку:

**quartina* [1]

Перекладач у цьому випадку використовує нейтралізацію, переклавши її як *пісенька*. Щодо присутності цієї реалії в попередніх творах письменниці, дослідник Ріта Марія Фабба стверджує, що в перших публікаціях своїх творів Грація Деледда не вважала за потрібне вносити будь-які пояснення цього слова в текст [8].

Як і у випадку з віршованими цитатами, **діалектизми**, головне завдання яких – реалістично відтворити мовлення сільських людей, в оригінальних текстах виділяються графічно, а також часто супроводжуються приміткою внизу сторінки з коментарем літературною італійською мовою. Розглянемо такий приклад із твору «Плюш» (переклад Л. Пахаревського):

*Abbiamo ancora le trote, **babbaï***, e poi friggeremo delle uova.*

**babbo [6]//*

Є форець, тату, а номім ще спечем яєць [1, с. 8].

Коли діалектизм “**babbaï**”, що позначає батька (або просто поважну людину), з’являється у творі вперше, автор ставить примітку і пояснює його літературною мовою. Переклад повністю зберігає зміст лексеми, але не відтворює діалект.

Іншим прийомом для пояснення значення використаного в тексті діалектного вислову є його повторення літературною мовою. Пропонуємо такий приклад із роману «Лихим шляхом» (переклад Н. Кибальчич):

Pietro si diresse là, guardò d allo sportello aperto e salutò:

*“**E ite fachies?** Che fate?” [5]//*

Петро попрямував туди, заглянув у одчинене віконце і привітав ся.

*– **Здорові були** [3].*

Як і у випадку з віршованими фрагментами, Н. Кибальчич застосовує вилучення в перекладі, опустивши діалектний вислів **ite fachies**.

Проте вилучення не єдиний прийом, яким користується перекладачка. Пропонуємо розглянути приклад відтворення діалектизму за допомогою нейтралізації:

*Uomini e donne in costume, i primi con l’archibugio ad armacollo, le altre sedute sulla groppa o in sella o a cavalcioni di piccole **achettas***, apparvero e circondarono le ragazze ferme fra le stoppie.*

**cavalle [5]//*

*Чоловіки та жінки в національних убраннях, перші з рушницями через плече, другі на сідлі за ними або просто верхи на невеличких **конях** наблизились і обступили дівчат, що зупинились на дорозі. [3]*

У цьому випадку діалектна лексема **achettas***, пояснена в оригіналі за допомогою примітки і коментаря, в перекладі відтворена за допомогою нейтральної лексеми **коні**.

Аналогічний підхід до перекладу нам демонструє і такий приклад:

Custa pizzinna sembra davvero la tua cavalla...*

**Questa ragazza [5] //*

***Ся дівчина** справді схожа на твою коняку... [3]*

Діалектний вислів **custa pizzinna**, значення якого авторка пояснила в коментарі, в перекладі нейтралізується, але через те, що в продовженні речення нейтральну італійську лексему «**cavalla**» перекладено за допомогою просторічного «**коняка**», стильове забарвлення компенсується.

Особливої уваги вимагають і **реалії** різних типів, що є досить характерними передусім для роману «Тростини на вітрі». Реалії, як і діалектизми, застосовуються для опису життя людей на Сардинії, їх вірувань, а також місцевої архітектури. Для їх відтворення у перекладі В. Шовкун, в першу чергу, використовує комбіновану реномінацію, тобто транслітерує реалію та застосовує перекладацький коментар із приміткою, наприклад:

*Dalla sua bisaccia a fiorami usciva l’odore del **gattò**... [4, с. 77].//*

*З його **квітчастих саков пахлю** **rammo!**... [2, с. 65]*

‘солодкі коржуски

В оригіналі значення лексеми *gatto*, виділеної авторкою курсивом, мало бути зрозумілим лише з контексту. Варто також зазначити, що в різних регіонах Італії вона має різні значення, але В. Шовкун вдало дібрав варіант перекладу, оскільки саме на Сардинії *gatto* означає вид корчикив.

Те ж саме можна сказати і щодо відтворення в перекладі архітектурних реалій, наприклад:

*Egli andò al pozzo che pareva **nuraghe** scavato in un angolo del cortile e protetto da un recinto di macigni* [4, с.40]. //

*Він рушив до викопаного в кутку подвір'я колодязя, обмурованого бутовим каменем і схожого на **нурэг****

*Древні кам'яні бапти-фортеці на Сардинії [2, с. 28]

Як і в попередньому випадку, в оригіналі немає пояснень значення реалії *nuraghe*, що позначає вид старовинної сардинської будівлі, а лише виділення її курсивом. Перекладач використовує в цьому випадку узусний відповідник, який додатково пояснюється у перекладацькому коментарі. Звертаємо увагу на спосіб відтворення цієї самої лексеми у перекладі Л. Пахаревського (роман «Плющ»):

*Così almeno raccontano: nei **nuraghes**, che servivano di abitazioni, si trovano le ossa dei morti* [15]. //

Принаймні кажуть, що в «нурегес», які були житлом, знаходять кілька мерців [10, с. 70].

Л. Пахаревський для відтворення архітектурної назви застосовує прийом транслітерації (*nuraghes* – «*nurages*»). На нашу думку, такий переклад зазнав змістових втрат, оскільки ця реалія не є зрозумілою для українського читача, особливо того-часного (переклад вперше був опублікований у 1911 році), хоча її значення частково можна вивести з контексту. Крім того, можемо побачити друкарську помилку, як у виданні 1911 року в «Науково-літературному вістнику», так і у виданні 1912 року – лексема «*кільки*», як це зрозуміло з контексту, була використана замість лексеми «*кістки*», що було б відповідником італійського слова «*ossa*».

Нарешті, розглянемо приклад застосування і відтворення контекстуальної реалії з роману «Тростини на вітрі» за допомогою прийому іншомовного вкраплення:

*Le dame Pintor avevano a loro disposizione due capanne fra le più antiche tutti gli anni ne venivano fabbricate di nuove) dette appunto **sas muristenes de sas damas** perché divenute quasi di loro proprietà...* [4, с. 64] //

*Дамам Пінтор призначалися дві халупки, одні з найдавніших (щороку тут будувалися нові) – що так і називалися **sas muristenes de sas damas**, бо майже перейшли в їхню власність!*...

¹Дамські хижі [2, с. 52]

Реалія-полічлен “*sas muristenes de sas damas*” в оригіналі, як і в решті випадків, виділяється курсивом. Значення її італійський читач може зрозуміти лише з контексту.

Окремої уваги заслуговують і **власні назви**, використані у творах письменниці. Деледда наділяє своїх персонажів іменами як характерними для території континентальної Італії, так і сардинського походження. Як приклад, пропонуємо імена головних персонажів роману «Плющ» і їх відтворення у перекладі Л. Пахаревським:

Оригінал	Відтворення у перекладі	Походження імені	Спосіб перекладу
<i>Simone Decerchi</i>	<i>Сімоні Декеркі</i>	Італійське	Транслітерація
<i>Cosimu Damianu</i>	<i>Козіму Даміану</i>	Сардинське	Транслітерація
<i>Santus</i>	<i>Сантус</i>	Сардинське	Транслітерація
<i>Annesa</i>	<i>Анеза</i>	Італійське	Транскрипція
<i>Anna</i>	<i>Ганна</i>	Італійське	Одомашнення
<i>Rachele</i>	<i>Ракеле</i>	Італійське	Транскрипція
<i>Rosa</i>	<i>Роза</i>	Італійське	Транслітерація
<i>Paulu Decherchi</i>	<i>Паулу Декеркі</i>	Сардинське	Транслітерація
<i>Ballore Spanu</i>	<i>Балоре Спану</i>	Сардинське	Транскрипція
<i>Zua</i>	<i>Зуа</i>	Сардинське	Транслітерація
<i>Prete Viridis</i>	<i>О. Вірдіс</i>	Сардинське	Транслітерація

Як бачимо, імена в творі є досить характерними для регіону Сардинії, серед них приблизно з однаковою частотою застосовуються італійські та сардинські, як це і відбувалося на острові за часів життя Деледди. Серед способів відтворення імен найчастотнішою є транслітерація, а також транскрипція (у разі використання імені з подвоєнням приголосних: *Annesa* – *Анеза*). Також під час аналізу ми знайшли випадок застосування одомашнення (*Anna* – *Ганна*).

Отже, підсумовуючи, можемо сказати, що для творчості Грації Деледди, особливо ранньої, є характерною інтерференція італійської та сардинської мов. Сардинські вкраплення в творчості письменниці виявляються у використанні діалектизмів, реалій, цитат текстів інших жанрів сардинською мовою, а також власних імен, які стають зрозумілими пересічному італійському читачеві завдяки авторським приміткам, повторам у тексті літературною мовою, або ж із контексту. Основна мета використання таких засобів – реалістичний опис життя на рідному острові письменниці, його архітектури та людей.

Перекладачі підходять по-різному до відтворення українською мовою таких рис письма Деледди. Для Н. Кибальчич найбільш характерними є випущення і нейтралізація, які, щоправда, призводять до стильових і змістових втрат. Л. Пахаревський надає перевагу транслітерації та нейтралізації, а поетичні уривки відтворює за допомогою прозового перекладу літературною мовою. В. Шовкун в більшості випадків застосовує перекладацький коментар і транслітерацію, а для відтворення діалектних цитувань поезії застосовує римований переклад уривків літературною мовою.

На нашу думку, саме В. Шовкун найбільш адекватно відтворює в українською перекладі сардинські вкраплення у текстах Грації Деледди. Оскільки цей переклад, серед проаналізованих нами, був виконаний найпізніше (у 1975 році), його якість ми можемо пояснити доступністю лексикографічних джерел для перекладача. Найбільше втрат, на нашу думку, має переклад роману «Лихим шляхом», який, завдяки адаптаціям, може сприйматися як самостійний твір. Тим не менше, ми не можемо недооцінювати внесок Н. Кибальчич до популяризації творчості Нобелівської лауреатки

в українськомовному середовищі, оскільки, незважаючи на брак джерел, що допомогли б тлумачити уривки сардинського тексту українською мовою на початку ХХ століття, вона зуміла відтворити колорит цього італійського регіону.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алимов В. В. Интерференция в переводе / В. В. Алимов. – Москва – 2005, – 230 с.
2. Муратова Г. Тлумачення терміну «інтерференція в сучасних лінгвістичних дослідженнях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/1/literaturonaznavstvo_movoznavstvo_folklorystyka/articles/muratova-g-the-interpretation-of-the-notion-of-interference-in-the-contemporary_16212.pdf
3. Євтух О. Сардинська мова в етнолінгвістичному просторі Італії: історико-соціальний аспект / О. Євтух // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки : зб. наук. пр. / Київський національний університет ім. Тараса Шевченка. Ф-т соціології та психології. – 2006. – Вип. 7. – С. 30-37
4. Жлуктенко Ю.О. Мовні контакти: Проблеми інтерлінгвістики / Ю.О. Жлуктенко. – К. : Вид-во Київського, 1966. – 135 с.
5. Муратова Г. Тлумачення поняття інтерференція в сучасних лінгвістичних дослідженнях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://papers.univ.kiev.ua/1/literaturonaznavstvo_movoznavstvo_folklorystyka/articles/muratova-g-the-interpretation-of-the-notion-of-interference-in-the-contemporary_16212.pdf
6. Прохорова В. Н. Диалектизмы в языке художественной литературы / В. Н. Прохорова. – М., 1957. – 80с.
7. Giancarlo Buzzi. Grazia Deledda. Milano;m Fratelli Bocca – Editori, 1953. –180 p.
8. Maria Rita Fadda. La lingua della narrativa giovanile di Grazia Deledda (1890 – 1903) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eprints.uniss.it/3535/1/Fadda_M_Tesi_Dottorato_2010_Lingua.pdf
9. Vocabolario sardo-logudorese – italiano di Pietro Bosu [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vocabolariocasua.isresardegna.it/>

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Деледда Г. Плющ: роман / Грація Деледда; Переклав Л. Пахаревський. – К. : [Львів]: Накладом Укр.-Руської Видавн. Спілки; [Друк. 1-ої Київ. Друк. Спілки], 1929. – 150 с.
2. Деледда Г. Тростини на вітрі. Мати / Г. Деледда. – К, 1975. – 262 с.
3. «Літературно-науковий вістник», 1898–1932 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Literaturno-naukovyi_vistnyk/
4. Grazia Deledda. Canne al vento. – Grandi classici bur 2008. – 218 p.
5. Grazia Deledda. La via del male [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://livros01.livrosgratis.com.br/lb000281.pdf>
6. Grazia Deledda. L'Edera [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.liberliber.it/mediateca/libri/d/deledda/l_eder/pdf/l_eder_p.pdf
7. Grazia Deledda. Racconti sardi [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.classicistranieri.com/liberliber/Deledda,%20Grazia/raccon_p.pdf

Стаття надійшла до редакції 5.11.2017.

*Веклич О. А., асп.,
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, Київ*

ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ ЯЗЫКОВ И ДИАЛЕКТОВ В ХУДОЖЕСТВЕННОЙ РЕЧИ ГРАЦИИ ДЕЛЕДДЫ

В статье анализируется художественная речь сардинской писательницы Грции Деледды на предмет лексической интерференции, что проявляется в наличии вкрапленных сардинских языковых единиц в тексте, написанном на литературном итальянском языке

Ключевые слова: *интерференция, лексическая интерференция, диалектизмы, диалекты, итальянский язык, сардинский язык, реалии, имена собственные.*

INTERFERENCE OF LANGUAGES AND DIALECTS IN GRAZIA DELEDDA'S ARTISTIC SPEECH

The article is devoted to the research of a Sardinian writer Grazia Deledda's artistic speech and to analysis of lexical interference in it that is represented in usage of Sardinian linguistic units in text written in standard Italian language.

Key words: *interference, lexical interference, dialecticisms, dialects, Italian language, Sardinian language, realia, proper names.*

УДК 811.161.2'373(091):821.161.2 Шевченко Т.

*А. Е. Гашимова, студ.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка, м. Київ*

НАЗВИ ЛАНДШАФТІВ У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА КРІЗЬ ПРИЗМУ СУЧАСНОГО СПРИЙНЯТТЯ

У статті на матеріалі назв ландшафтів, уживаних Тарасом Шевченком, виявлено зміни, що відбулися в мовній картині світу українців, шляхом анкетування з'ясовано, наскільки глибоко і точно наші сучасники розуміють мову поета.

Ключові слова: *назви ландшафтів, мовна картина світу, мова Тараса Шевченка, динаміка лексичного складу мови.*

Мова – динамічна система, яка змінюється під впливом різних екстра- та інтра-лінгвальних чинників. Досліджуючи її в діахронії, можна простежити, як зникають одні явища і формуються інші. Найдинамічнішим мовним рівнем є лексика, оскільки вона найповніше відбиває зміни, що відбуваються в концептуальній і мовній картинах світу нації, у національному світогляді як такому.

Українці завжди були тісно пов'язані з природою: вони працювали на землі, випасали худобу, споглядаючи красевиди. Для них лексика на позначення ландшафтів була невід'ємною частиною мовного світу. Відомо, що ця група лексики – одна з найбільш архаїчних, а отже, містить у собі важливу інформацію, відбиває уявлення людей про довкілля.

Нас зацікавила репрезентація лексики на позначення ландшафтів у текстах Тараса Шевченка. Його лексикон містить усього близько 10 тисяч лексем, але саме вони стали підґрунтям нової української літературної мови. Важливе місце в концептуальній і, відповідно, мовній картині світу поета посідає лексика на позначення географічних понять, зокрема ландшафтів. У мові Шевченка ця лексико-тематична група налічує 59 одиниць, частина з яких є досить уживаною й належить до ядра його лексикону.

Мову творів Шевченка в різні часи досліджували П. Д. Тимошенко, Ю. В. Шевелюв, В. М. Русанівський, С. Я. Єрмоленко, А. К. Мойсієнко та інші лінгвісти. Але,